

Računovodstvo neprofitnih organizacija

Benedik, Gabrijela

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:771975>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-07**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Preddiplomski stručni studij Poslovne ekonomije – smjer Računovodstvo i
financije

RAČUNOVODSTVO NEPROFITNIH ORGANIZACIJA

ZAVRŠNI RAD

Mentor: Izv.prof.dr.sc. Ivana Dražić Lutilsky

Kolegij: Osnove računovodstva

Student: Gabrijela Benedik, 0066205950

Zagreb, rujan 2020.

GABRIJELA BENEĐIĆ

Ime i prezime studenta/ice

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica:

U Zagrebu, 22.9.2020.

(potpis)

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori i metode prikupljanja podataka	1
1.3. Struktura rada	1
2. Djelokrug i vrste neprofitnih organizacija.....	3
2.1. Vrste neprofitnih organizacija	4
2.2. Razlike između profitnih i neprofitnih organizacija	5
2.3. Registar neprofitnih organizacija.....	7
2.4. Zakonska regulativa.....	9
3. Praćenje poslovanja neprofitnih organizacija	10
3.1. Načela neprofitnog računovodstva	12
3.2. Poslovne knjige neprofitnih organizacija.....	13
3.3. Financijski plan.....	15
4. Definicija i odabir računovodstvenih politika	17
4.1. Iskazivanje imovine i obveza primjenom računskog plana	19
4.2. Promjene računovodstvenih politika	22
4.3. Utjecaj računovodstvenih politika na financijske izvještaje	23
5. Financijski izvještaji neprofitnih organizacija	25
5.1. Bilanca	27
5.2. Račun prihoda i rashoda.....	28
5.3. Bilješke.....	30
6. Zaključak	31
Literatura	32

1. Uvod

Neprofitna organizacija je pravna osoba osnovana zbog ostvarivanja općeg interesa pojedinca ili grupe, a ne zbog ostvarivanja dobiti. Neprofitne organizacije su važan dio današnjih moderno uređenih demokracija jer, za razliku od ostalih profitno orijentiranih organizacija koje su usmjerene samo na sebe i na dobit, one gledaju širu sliku svijeta oko nas. One doprinose boljitku svima u društvu pa nisu same sebi svrhom jer im je često misija pomoći drugima koji se ne mogu sami za sebe izboriti jer nemaju dovoljno jak glas. U vrijeme krize izvori financijskih sredstava teže su dostupni u profitnom i neprofitnom sektoru. Najvažniji izvori sredstava neprofitnih organizacija su članarine, prihodi od prodaje vlastitih proizvoda, subvencije, dotacije, donacije i slično.

1.1. Predmet i cilj rada

Kao osnovni ciljevi rada ističu se prikaz poslovanja neprofitnih organizacija, objašnjenje računovodstvena načela po kojima se vode poslovne knjige u neprofitnim organizacijama, te koje knjigovodstvene isprave obuhvaćaju njihovo poslovanje, definiranje i objašnjenje računovodstvenog iskazivanja imovine, obveza, prihoda i rashoda, prikazivanje aktualnosti u neprofitnim organizacijama na osnovi Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija te prikaz obveznika upisa u Registar neprofitnih organizacija.

1.2. Izvori i metode prikupljanja podataka

Prilikom sastavljanja rada korištena je literatura na hrvatskom, ali i na engleskom jeziku te određene internetske stranice. Korišteni su različiti izvori znanstvene i stručne literature, kao što su knjige, članci, časopis i izvješća. Od navedenog, najviše se koriste najnoviji članci brojnih stručnjaka koji obrađuju problematiku ovog rada sukladno trenutnim zakonskim regulativama. Kao osnovna metoda korištena je povijesna metoda prikupljanja podataka.

1.3. Struktura rada

Rad se sastoji od 6 dijelova. U prvom dijelu rada su iznesena uvodna razmatranja. Drugi dio rada se odnosi na sam pojam neprofitnih organizacija, njihove vrste, vođenje registra neprofitnih organizacija te zakonsku regulativu. Treći dio rada govori o praćenju poslovanja

neprofitnih organizacija, njihovim načelima, poslovnim knjigama i financijskom planu. Četvrti dio rada odnosi se na primjenu računovodstvenih politika, dok se peti dio rada odnosi na financijske izvještaje koje su neprofitne organizacije dužne sastavljati. U šestom dijelu rada su iznesena zaključna razmatranja.

2. Djelokrug i vrste neprofitnih organizacija

Neprofitne organizacije su one organizacije koje se ne osnivaju radi ostvarivanja profita nego radi zadovoljenja različitih općih, društvenih i humanitarnih potreba.¹

Te potrebe su javnog karaktera pa se i pokrivaju javnim dobrima a podrazumijevaju one od kojih društvo u cjelini ima koristi, kao na primjer policijska i vojna zaštita, zdravstvena zaštita i one koje pokrivaju uži segment populacije, pomoć nemoćnima, osobama s poteškoćama u razvoju, slijepim i slabovidnim osobama i slično. Neprofitne organizacije mogu ispunjavati i potrebe humanitarne naravi kao što je prikupljanje novca za pomoć poplavljenim područjima i pomoć siromašnima. One su od velike važnosti jer se često bave problemima i pitanjima o kojima većina ne razmišlja ili ih prevede pa nas tako podsjećaju i na drugu stranu realnosti koja nam možda nije na dnevnom radaru. Isto tako one niveliraju potrebe različitih društvenih skupina i smanjuju društvenu nejednakost. Stoga kod neprofitnih organizacija ključ djelovanja je svrha koja je prvenstveno od javnog interesa. Prema statističkim podacima u Republici Hrvatskoj ima oko 50 000 neprofitnih organizacija različitih pravnih oblika, a najviše udruga.²

Njihovo financiranje ne temelji se na prodaji proizvoda i usluga na tržištu, iako i to mogu obavljati pod određenim uvjetima, već se pretežito financiraju iz drugih izvora (sredstva osnivača, iz proračuna, donacija, članarina itd.).³

Odredbe Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija odnose se na domaće i strane udruge i njihove saveze, zaklade, fondacije, ustanove, umjetničke organizacije, komore, sindikate, udruge poslodavaca te sve druge pravne osobe kojima temeljni cilj osnivanja i djelovanja nije stjecanje dobiti, za koje iz posebnih propisa proizlazi da su neprofitnog karaktera.⁴

¹ Dimitrović, M., Horvatić-Kapelac, M. i Novokmet, M. (2014) Računovodstvo neprofitnih organizacija, Zagreb: Školska knjiga, str 10.

² Ibid, str 11.

³ Vašiček, Maletić, D., Jakir-Bajo, I. (2008) Računovodstvo neprofitnih organizacija, Zagreb: RRiF

⁴ Narodne novine (2014) Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_10_121_2300.html [25. lipnja 2020.]

2.1. Vrste neprofitnih organizacija

Postoji više kriterija prema kojima možemo podijeliti neprofitne organizacije. Prema vlasništvu, području djelovanja, načinu financiranja te pravno-organizacijskim oblicima.

Podjela prema kriteriju vlasništva:⁵

- državne javne, neprofitne organizacije koje su od javnog interesa i obavljaju poslove općeg interesa te im je djelatnost podržana od strane države/lokalne jedinice, što znači da isporuku dobara i usluga obavljaju u skladu s državnom politikom, a najčešće su osnovane kao ustanove ili (rjeđe) udruge;
- nevladine (nedržavne) neprofitne organizacije ili privatne neprofitne organizacije. Osnovane su kao udruge ili (rjeđe) ustanove od različitih grupa građana ili pravnih osoba, radi zaštite njihovih interesa, a financiraju se iz dobrovoljnih priloga, donacija, dotacija, subvencija, članarina te iz vlastitih prihoda ostvarenih na tržištu prodajom proizvoda ili usluga u skladu sa zakonskim propisima. Pojedini se programi privatnih neprofitnih organizacija mogu u skladu s propisima, financirati iz državnog proračuna, proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, te fondova.

Podjela prema načinu financiranja:⁶

- organizacije financirane prodajom usluga čiji prihod i uspješnost zavise od broja klijenata (npr. privatne škole, privatne bolnice),
- jedinice financirane donatorstvom i potporama gdje nema izravne veze između korisnika usluga (klijenata) i izvora financiranja što znači da uspješnost ne zavisi od financijske podrške korisnika (korisnik ne plaća primljenu uslugu).

Podjela prema području djelovanja:⁷

- privredne i
- neprivredne organizacije.

⁵ Vašiček, D., Vašiček, V.(2016) Računovodstvo proračunskih i neprofitnih organizacija, Ekonomski fakultet Svučilišta u Rijeci, str 6.

⁶ Ibid.

⁷ Ibid, str 8.

Podjela prema pravno-organizacijskim oblicima u Republici Hrvatskoj:⁸

- Udruge su oblik slobodnog i dobrovoljnog udruživanja više fizičkih i pravnih osoba. Te se osobe u udruge udružuju radi zaštite i zauzimanja za zaštitu nekih zajedničkih vrijednosti, interesa ili ciljeva bez namjere stjecanja dobiti.
- Zaklada je neprofitna organizacija osnovana s vlastitim izvorom sredstava. Sredstva zaklade tj. imovina zaklade izdvojena za namjenu za koju je zaklada osnovana koriste se prema programima u korist pojedinaca ili skupina koji su korisnici sredstava zaklade.
- Fundacije su slične kao i zaklade samo što je njihova imovina namijenjena da u određenom trenutku, a ne trajno, služi za ostvarivanje neke općekorisne ili dobrotvorne svrhe.
- Ustanove koje predstavljaju osnovne pravne subjekte za trajno obavljanje djelatnosti bez primarne svrhe stjecanja dobiti, a svima je zajednička karakteristika da se radi o organizacijama koje služe javnom interesu i koje ne dijele dobit.
- Političke stranke, komore, sindikati, vjerske zajednice i drugi

2.2. Razlike između profitnih i neprofitnih organizacija

Za razliku od neprofitnih organizacija koje su usmjerene na ostvarenje općeg javnog dobra, profitne organizacije svoje usmjerenje temelje prema profitu.⁹ Također, u profitnim organizacijama većina zaposlenika za svoj zaslužen rad prima određenu naknadu te im viša plaća predstavlja, u pravilu, najvažniju motivaciju za daljnjim radom. S druge strane, volonteri koji djeluju u neprofitnim organizacijama nisu vođeni materijalnim naknadama kao sredstvima motivacije. Oni za svoj rad ne dobivaju nikakvu naknadu a ipak se odlučuju na tu vrstu posla. Radi se o osjećaju ispunjenosti, zadovoljstva nakon odrađenog volontiranja. Pomaganjem u rješavanju nekog društvenog problema, volonteri pronalaze zadovoljstvo koje im je i glavna nagrada za njihov trud. Ipak, obje vrste organizacija imaju i nešto zajedničko. To su prije svega težnja da svojim interesnim skupinama ponude kvalitetan proizvod. Također, obje organizacije posluju/djeluju u dinamičnom i konkurentskom okruženju gdje prevladava borba za svakoga

⁸ Dimitrović, M., Horvatić-Kapelac M. i Novokmet M. (2014) Računovodstvo neprofitnih organizacija, Zagreb: Školska knjiga, str 13.

⁹ Rukavina, K. (1994.). Karakteristike neprofitnih i neprofitabilnih organizacija u odnosu na profitne i profitabilne. Ekonomski vjesnik, 1 (7), str. 85-90.

kupca/pojedinca. Upravo zbog toga, one nikad ne staju s promjenama, nisu krute, upravo suprotno, fleksibilne te dinamične i spremne na prilagodbu novim uvjetima na tržištu.

Neprofitnim organizacijama specijalno obilježje je činjenica da nisu orijentirani na akumuliranje profita i osnovna svrha im nije ostvarivanje dobiti nego su orijentirani na svoju misiju odnosno cilj postojanja koji je za javno dobro pa se stoga odnosi s korisnicima njihovih proizvoda i usluga uspostavljaju direktno bez posrednika.¹⁰ Sljedeće obilježje im je usmjerenost na pružanje usluga zato što društveni napredak većinom leži u nematerijalnom stoga im je i porezni tretman drugačiji u odnosu na ostale organizacije te tako imaju i zaseban zakonski okvir. Zbog odsustva orijentiranosti na profit uspješnost je teško mjeriti jer je ona kvalitativnog karaktera pa se većinom uzima omjer planiranog i ostvarenog kao pokazatelj uspješnosti dok se učinkovitost mjeri pitanjem kako je nešto postignuto i s kojim sredstvima. Obilježja neprofitnih organizacija s naglaskom na razlike između profitnih i neprofitnih organizacija su sljedeća:¹¹

1. Odsustvo mjerenja profita. Djelatnost nije usmjerena stvaranju profita, tako da ta mjera nije nužna.
2. Razlika u poreznim i zakonskim određenjima. Neprofitne organizacije imaju drugačiji porezni tretman i posebnu zakonsku regulativu u odnosu na profitne organizacije.
3. Razvoj neprofitnih organizacija usmjeren je pretežito na pružanje usluga. Područje osnivanja i djelovanja neprofitnih organizacija je pružanje usluga koje su uobičajeno zajedničke, društvene, općekorisne usluge, a koje se ne mogu u potpunosti pružiti kroz tržišni model isporuke.
4. Veća su ograničenja neprofitnih organizacija u određivanju (promjeni) ciljeva i formuliranju strategija. Veća je usmjerenost postavljenim strategijama i ciljevima koje je teže mijenjati. (npr. ciljevi poslovanja i strategija razvoja neke humanitarne organizacije (primjer Crvenog križa) definirani su prilikom osnivanja i praktično su nepromjenjivi).
5. Manja zavisnost od financijske podrške stranaka (klijenata, korisnika). Uspješnost poslovanja profitno orijentiranih jedinica zavisi od financijske podrške klijenata, (ako kupci ne plate kupljene proizvode profitno orijentirana jedinica je u financijskom "škripcu"). To ne mora biti slučaj kod neprofitnih organizacija.

¹⁰ Rukavina, K. (1994.). Karakteristike neprofitnih i neprofitabilnih organizacija u odnosu na profitne i profitabilne. *Ekonomski vjesnik*, 1 (7), str. 85-90.

¹¹ Antony, R., Young, D. (2002) *Management Control in Nonprofit Organizations*, McGraw-Hill, Irwin; 7 edition

6. Dominantnost visokog stupnja profesionalizma. Članovi i aktivisti neprofitnih organizacija obično su profesionalci u određenim područjima. To obilježje izraženo je posebno u strukovnim udruženjima (komora liječnika, udruga računovođa i sl.).
7. Različitosti u načinu upravljanja (rukovođenja) neprofitnim organizacijama. Neprofitne organizacije nisu čvrsto hijerarhijski organizirane i nemaju strogo određene podjele ovlasti i odgovornosti. Neprofitne organizacije nemaju izraženo svakodnevno rukovođenje. Često aktivnostima pristupaju kroz timski rad i projektni pristup.
8. Različitosti u strukturi upravljanja (podjeli ovlasti). Neprofitnim organizacijama upravljaju skupštine i razni odbori koje izvršne ovlasti prenose na imenovane izvršitelje (odbore ili pojedince). Postoji niz utjecaja na upravljačke strukture iz raznih izvora, te često može doći do konfliktnosti ciljeva.
9. Važnost političkog utjecaja. Neprofitne organizacije mogu biti produžena ruka nečije političke moći, ali i obrnuto u neprofitnim organizacijama se može koncentrirati značajna politička snaga koja će imati utjecaj na tekuća politička zbivanja.
10. Tradicija neprimjerene upravljačke kontrole. Iz ciljeva poslovanja (odsustvo profita kao motiva poslovanja) i organizacije neprofitnih organizacija (postojanje skupština, odbora i raznih drugih upravljačkih tijela) proizlazi odsustvo značajne upravljačke kontrole. Navedeno ne znači da kontrole nema, nego da nije izražena u tako značajnom obujmu kao kod profitno orijentiranih organizacija.

2.3. Registar neprofitnih organizacija

Registar neprofitnih organizacija (RNO) je središnji izvor podataka o neprofitnoj organizaciji potrebnih za utvrđivanje i praćenje obveze sastavljanja i podnošenja financijskih izvještaja, utvrđivanja financijskog položaja i poslovanja te namjenskog korištenja sredstava proračuna.¹²

Registar vodi Ministarstvo financija i dostupan je u elektroničkom obliku na mrežnim stranicama Ministarstva. Najveći broj neprofitnih organizacija upisivale su se, i nadalje će se, prilikom osnivanja upisivati, u odgovarajući matični registar. Od početka 2009.g. novoosnovane neprofitne organizacije obvezne su prijaviti se i u Registar. U ovaj Registar

¹² Narodne novine (2014) Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_10_121_2300.html [25. lipnja 2020.]

upisuje se isključivo dostavljanjem Obrasca: RNO Ministarstvu financija najkasnije 60 dana od upisa u matični registar ili drugog načina osnivanja.¹³

Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija uređuje i sustav financijskog izvještavanja u neprofitnom računovodstvu. Zakon propisuje da su sve neprofitne organizacije dužne sastavljati financijske izvještaje koji moraju pružiti objektivnu i realnu sliku financijskog položaja i poslovanja neprofitne organizacije. Periodičnost izvještavanja i vrsta financijskih izvještaja ovisi o tome vodi li neprofitna organizacija jednostavno ili dvojno knjigovodstvo, o čemu detaljnije govori Pravilnik o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija. Pravilnik je donesen na temelju Zakona i propisuje:¹⁴

- oblik i sadržaj financijskih izvještaja,
- oblik i sadržaj izjave o neaktivnosti,
- razdoblja za koja se financijski izvještaji sastavljaju te koji su rokovi njihova podnošenja te
- minimalni sadržaj i rokovi dostave izvještaja o potrošnji proračunskih sredstava.

Člankom 45. Zakona predviđene su novčane kazne ako se ne sastavi financijski izvještaj, odnosno ako se ne preda u zakonom utvrđenom roku i to: 5.000,00 kuna do 200.000,00 kuna za neprofitnu organizaciju koja vodi dvojno knjigovodstvo; 5.000,00 kuna do 20.000,00 kuna za zakonskog zastupnika neprofitne organizacije koja vodi dvojno knjigovodstvo; 1.000,00 kuna do 50.000,00 kuna za neprofitnu organizaciju koja vodi jednostavno knjigovodstvo i 1.000,00 kuna do 10.000,00 kuna za zakonskog zastupnika neprofitne organizacije koja vodi jednostavno knjigovodstvo.¹⁵

Upis u RNO je obavezan za sve pravne osobe koje su sukladno nekadašnjoj Uredbi o računovodstvu neprofitnih organizacija obveznici primjene Uredbe a to su: udruge i njihovi savezi, strane udruge, zaklade, fondacije, ustanove, političke stranke, komore, sindikati, vjerske i druge zajednice i sve druge pravne osobe kojima temeljni cilj osnivanja i djelovanja nije

¹³ Narodne novine (2014) Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_10_121_2300.html [25. lipnja 2020.]

¹⁴ Narodne Novine (2017) Pravilnik o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_31_626.html [25. lipnja 2020.]

¹⁵ Jakir-Bajo, I. (2015) Financijsko izvještavanje u neprofitnom računovodstvu za 2015. godinu, RRiF, 15 (12), str. 30.

stjecanje profita i za koje iz posebnih propisa proizlazi da su neprofitne organizacije. Na isti način reguliraju se obveznici i u Zakonu o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija. Po upisu u matični registar slijedi upis u Registar neprofitnih organizacija na temelju ispunjenog Obrasca Registra neprofitnih organizacija dostavljenog Ministarstvu financija. Obrazac je sastavni dio Uredbe, moguće ga je kupiti u prodavaonicama Narodnih novina ili u elektroničkom obliku preuzeti s mrežnih stranica Ministarstva financija. Ministarstvo financija ne izdaje izvadak iz Registra neprofitnih organizacija već kao dokaz o upisu neprofitne organizacije u Registar dovoljno je ispisati stranicu s podacima dobivenim nakon pretrage Registra na mrežnoj stranici Ministarstva financija.¹⁶

2.4. Zakonska regulativa

Neprofitne organizacije kao veliki korisnici državnog/lokalnog proračuna važan su faktor u društvu pa se stoga i donio zakon koji se posebno odnosi na njih, Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija koji je stupio na snagu 01.01.2015. godine. Njime se regulira sveobuhvatni sektor neprofitnih organizacija i kontrolira potrošnja javnog novca koji se slijeva u njih te su definirane podjele neprofitnih organizacija pa tako i obveznici primjene neprofitnog računovodstva kako jednostavnog tako i dvojnog, poslovne knjige i računski plan. On propisuje načine i periode izvještavanja i sastavljanja financijskih planova i izvještaja. Zakon sveobuhvatno uređuje sustav financijskog poslovanja, računovodstva te nadzora nad financijskim poslovanjem i računovodstvom neprofitnih organizacija. Temeljem Zakona donesena su dva pravilnika:¹⁷

1. Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu;
2. Pravilnik o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija

Novi zakon, koji je zamijenio Uredbu o računovodstvu neprofitnih organizacija, zajedno sa Pravilnikom o neprofitnom računovodstvu i računskom planu pokrivaju široku sferu poslovanja neprofitnih organizacija i predviđaju mnoge situacije koje mogu iznjedriti iz poslovanja.

¹⁶ Bajić, S. (2015) Poslovanje udruga, Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 23-24.

¹⁷ Narodne novine (2014) Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_10_121_2300.html [25. lipnja 2020.]

3. Praćenje poslovanja neprofitnih organizacija

Neprofitna organizacija ima obvezu prikupljanja podataka i sastavljanja knjigovodstvenih isprava, vođenja poslovnih knjiga te sastavljanja financijskih izvještaja na način kojim se omogućava provjera poslovnih događaja, utvrđivanje financijskog položaja i poslovanja neprofitne organizacije, poštujući pri tome temeljna načela urednog knjigovodstva.¹⁸ Kod računovodstva neprofitnih organizacija, ukoliko se isključe proračuni i proračunski korisnici, nalazi se nekoliko desetaka tisuća pravnih osoba kojima primarni cilj predstavlja prikupljanje sredstava na nepoduzetnički način kako bi se zadovoljile određene opće potrebe. Iako im cilj nije stjecanje dobiti, uslijed nedostatka sredstava neprofitne se organizacije ponekad javljaju na tržištu radi stjecanja prihoda. U oba prethodno navedena slučaja nužno je poštovati određena pravila rada, što podrazumijeva i odgovarajuće računovodstveno praćenje i njemu pripadajuće financijsko izvještavanje.¹⁹

Prema pravilniku za vođenje jednostavnog knjigovodstva neprofitne organizacije vrijedi sljedeće:²⁰

1. neprofitna organizacija kojoj je vrijednost imovine na kraju svake od prethodne tri godine uzastopno manja od 230.000,00 kuna i godišnji prihod uzastopno u svakoj od prethodne tri godine manji od 230.000,00 kuna godišnje, može donijeti odluku o vođenju jednostavnog knjigovodstva i primjeni novčanog računovodstvenog načela.
2. u godišnji prihod ulaze samo prihodi iz tekuće godine (razred 3), a ne ulazi preneseni višak iz prethodne godine.
3. odluku donosi zakonski zastupnik neprofitne organizacije u roku predviđenom za podnošenje godišnjih financijskih izvještaja za prethodnu poslovnu godinu i važeća je dok neprofitna organizacija zadovoljava uvjete iz stavka 1. ovoga članka, odnosno do opoziva.
4. o odluci neprofitna organizacija izvještava ministarstvo financija
5. neprofitna organizacija prve tri godine od osnivanja obvezna je voditi dvojno knjigovodstvo pri čemu se godina osnivanja bez obzira na datum osnivanja smatra prvom godinom.

¹⁸ Narodne novine (2014) Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_10_121_2300.html [25. lipnja 2020.]

¹⁹ Ibid.

²⁰ Narodne novine (2015) Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_01_1_14.html [25. lipnja 2020.]

Najznačajnija karakteristika dvojnoga knjigovodstva je da se svaku poslovnu promjenu mora evidentirati usporedo na dva različita računa iz računskog plana, a na kojima uzrokuje promjene suprotne prirode. Upravo zbog navedenog, dvojno knjigovodstvo omogućava automatsku provjeru jer je iznos proknjižen na dugovnoj strani računa jednak iznosu koji je proknjižen na potražnoj strani.²¹ Ukoliko se pojedina neprofitna organizacija koja zadovoljava uvjete za vođenje jednostavnog knjigovodstva ipak odluči za primjenu dvojnog knjigovodstva, obvezna je primjenjivati odredbe ovoga Zakona isključivo u dijelu sastavljanja i predaje financijskih izvještaja što znači da nije obvezna izrađivati godišnji program rada i financijski plan za njegovu provedbu ili provoditi samoprocjenu učinkovitog i djelotvornog funkcioniranja sustava financijskog upravljanja i kontrola sukladno odredbama ovoga Zakona, a što moraju sve neprofitne organizacije koje su obveznici vođenja dvojnog knjigovodstva.

Kod dvojnog knjigovodstva, neprofitne organizacije obvezne su voditi poslovne knjige:²²

- dnevnik - knjiga u koju se unose poslovne promjene slijedom vremenskog nastanka,
- glavna knjiga - sustavna knjigovodstvena evidencija poslovnih promjena nastalih na imovini, obvezama, vlastitim izvorima te prihodima i rashodima,
- pomoćne knjige - analitičke knjigovodstvene evidencije poslovnih događaja koji su u glavnoj knjizi iskazani sintetički i druge pomoćne evidencije o stanju i promjenama imovine i obveza za potrebe nadzora i praćenja poslovanja.

Neprofitna organizacija kojoj je vrijednost imovine na kraju svake od prethodne tri godine uzastopno manja od 230.000,00 kuna i godišnji prihod uzastopno u svakoj od prethodne tri godine manji od 230.000,00 kuna godišnje te ako su prošle najmanje tri godine od osnivanja, nije u obvezi vođenja dvojnog knjigovodstva i primjene računovodstvenog načela nastanka događaja.²³ Suprotno tome, ukoliko nisu udovoljeni prethodno navedeni uvjeti, neprofitna organizacija donosi odluku o vođenju jednostavnog računovodstva. Ako neprofitna organizacija postane obveznik poreza na dobit, neovisno o visini imovine i prihoda, mora voditi dvojno knjigovodstvo.²⁴

²¹ TIM4PIN d.o.o. (2015) Računski plan za neprofitne organizacije, Zagreb: TIM4PIN d.o.o.

²² Filipčić, H., Jakir, B. (2015) Novela pravilnika o neprofitnom računovodstvu i računskom planu, Zagreb: Riznica RIF, 1, str 3.

²³ Ibid, str 2.

²⁴ Milić, A., Nikić, J. (2015) Dvojno knjigovodstvo neprofitnih organizacija, Zagreb: Riznica, RIF, 9, str 13.

3.1. Načela neprofitnog računovodstva

Temeljna računovodstvena načela su:²⁵

- općeprihvaćena računovodstvena načela točnosti, istinitosti, pouzdanosti i pojedinačna iskazivanja poslovnih događaja;
- načelo urednog knjigovodstva;
- načelo dvojnog knjigovodstva.

U navedenim standardima poduzetničkog računovodstva pojašnjava se pojam načela pouzdanosti. To je jedno od kvalitativnih obilježja financijskih izvještaja u Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja. Informacija je u financijskom izvještaju pouzdana onda kada u njoj nema značajne pogreške i pristranosti, tj. kad vjerno odražava ono što predstavlja. Pozicija financijskog izvještaja treba predstavljati bit istovrsnih poslovnih promjena. Bit mora biti prvi kriterij za iskazivanje promjene i ona ne smije biti podložna obliku promjene. Načelo istinitosti bi se moglo smatrati načelom vjernog predočavanja. Temelji se na tome da svaka informacija koja se objavi u financijskom izvještaju istinito iskazuje transakcije i ostale poslovne događaje. Ostvaruje se kroz načela prevage biti nad oblikom, neutralnosti, opreznosti i potpunosti. U svom knjigovodstvu neprofitna organizacija treba osigurati podatke pojedinačno po vrstama prihoda, rashoda kao i o stanju imovine, obveza i vlastitih izvora. Knjigovodstvo je uredno kada se iz njega može nedvojbeno odrediti narav, vrijednost i vrijeme nastanka poslovnih promjena koje prikazuje.²⁶

Neprofitne organizacije su dužne voditi uredno financijsko poslovanje sukladno Zakonu o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija. U pravilu vode dvojno knjigovodstvo. Udruge koje vode jednostavno knjigovodstvo u od 1.1.2015. dužne sastavljati godišnji financijski izvještaj. Neprofitne organizacije koje su osnovane nakon 1.1.2009. godine i koje su bile obvezne voditi dvojno knjigovodstvo ukoliko zadovoljavaju uvjete o prihodima i imovini nakon protoka od 3 godine mogu se odlučiti hoće li voditi računovodstvo prema načelima dvojnog ili prema načelima jednostavnog knjigovodstva. Odluku o korištenju ove mogućnosti vođenja knjigovodstva za tekuću poslovnu godinu donosi osnivač neprofitne organizacije u roku predviđenom za podnošenje financijskih izvještaja za prethodnu poslovnu

²⁵ Milić, A., Nikić, J. (2015) Dvojno knjigovodstvo neprofitnih organizacija, Zagreb: Riznica, RIF, 9, str 5.

²⁶ Barberić, H. (2011) Računovodstvo neprofitnih organizacija : s analitičkim računskim planom, primjerima knjiženja i propisima. Zagreb: RRif-plus, str. 7.

godinu, a o nastaloj promjeni izvještava Ministarstvo financija popunjavanjem RNO-P obrasca uz koji prilaže navedenu odluku.²⁷

3.2. Poslovne knjige neprofitnih organizacija

Svaki poslovni subjekt mora svoje poslovne događaje bilježiti u odgovarajućim poslovnim knjigama. Poslovne knjige određuju sustav koji poslovni subjekt mora primjenjivati. Kod trgovačkih društava nema dvojbe oko primjene računovodstvenog sustava. Ona primjenjuju računovodstveni sustav koji je u RH uređen računovodstvenim standardima, a za razliku od njih neprofitne organizacije moraju uložiti više truda pri određivanju svog računovodstvenog sustava.²⁸ Poslovne knjige neprofitnih organizacija jesu: dnevnik, glavna knjiga i pomoćne knjige.

Poslovne knjige čuvaju se, i to:²⁹

- obračun plaće, naknade plaće ili analitička evidencija o plaćama – trajno,
- dnevnik i glavna knjiga – najmanje jedanaest godina,
- knjiga primitaka i izdataka – najmanje jedanaest godina,
- pomoćne knjige – najmanje sedam godina,
- knjiga blagajne, knjiga ulaznih računa, knjiga izlaznih računa i popis dugotrajne nefinancijske imovine – najmanje sedam godina,
- projektna dokumentacija se čuva ovisno o zahtjevima donatora – u većini slučajeva najmanje 5 godina.

Dnevnik je knjiga u koju se unose poslovne promjene slijedom vremenskog nastanka. Oblik dnevnika nije propisan kao ni njegov sadržaj. Međutim, dnevnik kao i sve poslovne knjige za koje nije propisan sadržaj treba najmanje sadržavati ove podatke: datum nastanka promjene, datum na temelju kojeg je knjiženo, opis nastale promjene, vrijednost promjene. Glavna knjiga je sustavna knjigovodstvena evidencija poslovnih promjena nastalih na imovini, obvezama, vlastitim izvorima te prihodima i rashodima. Za unos podataka u glavnu knjigu

²⁷ Info portal za udruge (2016) Jednostavno knjigovodstvo [online]. Zagreb: RNO portal. Dostupno na: <http://www.cerno-zagreb.hr/jednostavno-knjigovodstvo> [04.06.2018.]

²⁸ Dremel, N (2017) Računovodstva neprofitnih organizacija, RRiF 12 (12), str. 2

²⁹ Narodne novine (2014) Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_10_121_2300.html [25. lipnja 2020.]

koriste se knjigovodstveni računi koji su zadani u kontnom planu. Detaljniji računski plan može napraviti svaka neprofitna organizacija, a ako ga ima sastavljenoga, mora ga poštivati pri knjiženju. Pomoćne knjige su analitičke knjigovodstvene evidencije poslovnih događaja koji su u glavnoj knjizi iskazani sintetički i druge pomoćne evidencije o stanju i promjenama imovine i obveza za potrebe nadzora i praćenja poslovanja.

U knjigu blagajne kronološkim redom unose se podaci o izvršenim gotovinskim uplatama i isplatama. Ona sadrži najmanje sljedeće podatke: redni broj, datum i broj knjigovodstvene isprave, opis, uplaćeni ili isplaćeni iznos. Stanje knjige blagajne mora odgovarati pri zaključku stvarnoj količini gotovog novca. Za svaku uplatu (npr. članarina) radi se uplatnica i ispostavlja u tri primjerka. Original se daje uplatitelju, drugi primjerak se prilaže u knjigu blagajne a treći ostaje u bloku uplatnica.³⁰

Knjiga primitaka i izdataka sadrži najmanje sljedeće podatke: redni broj, broj i datum knjigovodstvene isprave na temelju koje se unosi podatak u knjigu prihoda i rashoda, naziv knjigovodstvene isprave koja je osnova za knjiženje (npr. ugovor, izvod, račun...), opis poslovne promjene, iznos prihoda i rashoda.

U knjigu ulaznih računa upisuju se podaci o svim ulaznim računima dobavljača u poslovnoj godini kronološkim redom bez obzira na način plaćanja.

Popis dugotrajne nefinancijske imovine obuhvaća ne proizvedenu dugotrajnu materijalnu i nematerijalnu imovinu (zemljišta, patenti, licence i ostalo), proizvedenu dugotrajnu imovinu (građevinske objekte, postrojenja i opremu, prijevozna sredstva, knjige, umjetnička djela i ostale izložbene predmete, višegodišnje nasade i osnovno stado, ulaganja u računalne programe i ostalo), plemenite metale i ostale pohranjene vrijednosti i sitni inventar.³¹

Prihodi i rashodi u sustavu dvojnog knjigovodstva priznaju se u trenutku nastanka događaja što znači da se učinci transakcija priznaju kada nastanu. Računskim planom za neprofitne organizacije utvrđene su brojčane oznake i nazivi pojedinih računa po kojima je neprofitna organizacija obvezna knjigovodstveno iskazivati imovinu, obveze i izvore vlasništva te prihode i rashode. Računi su razvrstani na: razrede, skupine, podskupine i odjeljke. Odjeljci iz računskog plana mogu se raščlanjivati, prema potrebama, na analitičke i podanalitičke račune.³²

³⁰ Ožegović, I. (2014) Udruge u trgovinskom poslovanju, Zagreb; Luka, str 22.

³¹ Narodne novine (2015) Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_01_1_14.html [25. lipnja 2020.]

³² Ibid.

3.3. Financijski plan

Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija propisuje da se poslovanje neprofitne organizacije treba temeljiti na načelu dobrog financijskog upravljanja i kontrola te načelu javnosti i transparentnosti te da su neprofitne organizacije koje su obveznice vođenja dvojnog knjigovodstva obvezne izrađivati godišnji program rada i financijski plan za njegovu provedbu. Financijski plan donosi najviše tijelo neprofitne organizacije odnosno tijelo koje je temeljem statuta neprofitne organizacije za to ovlašteno, najkasnije do 31. prosinca tekuće godine za sljedeću godinu. Prijedlog financijskog plana neprofitne organizacije za sljedeću godinu priprema zakonski zastupnik i dostavlja ga tijelu koje ga donosi. Pravilnikom o sustavu financijskog upravljanja i kontrola te izradi i izvršavanju financijskih planova neprofitnih organizacija propisano je da neprofitna organizacija može preuzimati nove obveze koje imaju financijski učinak isključivo ako su predviđene financijskim planom, odnosno ako su sredstva za njihovo podmirenje osigurana.

Financijski plan neprofitne organizacije sastoji se od: plana prihoda i rashoda, plana zaduživanja i otplata te obrazloženja financijskog plana, a može sadržavati i plan novčanih tijekova.³³

Prihodi i rashodi planiraju se u skladu s računovodstvenim načelom nastanka događaja, s time da se iskazuju najmanje na razini skupine računa iz propisanog računskog plana za neprofitne organizacije. Tijekom godine financijski plan može se mijenjati. Ako su odstupanja nastalih prihoda i rashoda u odnosu na planirane manja, nije potrebno mijenjati plan za iznose manje planiranih ili neplaniranih obveza za rashode koji se financiraju iz osiguranih sredstava. Međutim, kod značajnih odstupanja nastalih prihoda i rashoda u odnosu na planirane odnosno ako nastupe nove obveze za čije podmirenje sredstva nisu osigurana u planu ili prihodi koji se ostvaruju nisu dostatni za podmirenje obveza, plan se obavezno mora mijenjati. Što se smatra značajnim odstupanjem, svaka neprofitna organizacija mora urediti svojim statutom ili drugim općim aktom.

Neprofitna organizacija može preuzimati obveze isključivo ako su predviđene financijskim planom odnosno ako su sredstva za njihovo podmirenje osigurana. Primjerice, ako se prime donacijska sredstva koja nisu planirana znači da su sredstva raspoloživa za

³³ Bičanić, N. (2017) Financijski planovi kod neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: TEB poslovno savjetovanje. Dostupno na: <https://www.teb.hr/novosti/2017/financijski-planovi-kod-neprofitnih-organizacija/> [02.06.2018.]

potrošnju i mogu se namjenski koristiti, međutim, ako se radi o značajnim sredstvima, za te iznose treba izmijeniti financijski plan, u dijelu prihoda i rashoda. Svaki nastali rashod i izdatak mora biti u skladu s financijskim planom i mora se temeljiti na vjerodostojnoj knjigovodstvenoj ispravi kojom se dokazuje obveza plaćanja. Zakonski zastupnik (odnosno druga osoba koju on ovlasti) obavezna je odobravati plaćanje potpisom ili drugom oznakom na vjerodostojnoj knjigovodstvenoj ispravi.³⁴

Prema Zakonu, neprofitna organizacija koja je obveznik vođenja dvojnog knjigovodstva obvezna je izrađivati godišnji program rada i financijski plan za njegovu provedbu a on se sastoji od:³⁵

- plana prihoda i rashoda
- plana zaduživanja i otplata
- obrazloženja financijskog plana.

Plan prihoda i rashoda može biti iskazan na više načina a najjednostavniji je način po vrstama prihoda i rashoda prema računima kontnog plana tj. klasifikacija prema prirodnim vrstama. Neki drugi načini su klasifikacija prema izvorima financiranja, funkcionalna klasifikacija, organizacijska i klasifikacija prema vrsti kontrole.³⁶ Taj plan pokazuje na što se sredstva planiraju utrošiti u budućem obračunskom razdoblju i način na koji će se prikupiti. Njega donosi najviše tijelo neprofitne organizacije, odnosno tijelo koje je temeljem statuta neprofitne organizacije za to ovlašteno, najkasnije do 31. prosinca tekuće godine za sljedeću godinu a zakonski zastupnik odgovoran je za zakonito i pravilno izvršavanje financijskog plana.

³⁴ Bičanić, N. (2017) Financijski planovi kod neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: TEB poslovno savjetovanje. Dostupno na: <https://www.teb.hr/novosti/2017/financijski-planovi-kod-neprofitnih-organizacija/> [02.06.2018.]

³⁵ Narodne novine (2014) Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_10_121_2300.html [25. lipnja 2020.]

³⁶ Dimitrović, M., Horvatić-Kapelac, M. i Novokmet, M. (2014) Računovodstvo neprofitnih organizacija, Zagreb: Školska knjiga, str. 60.

4. Definicija i odabir računovodstvenih politika

Globalizacija i sve veća povezanost utjecala je na financijsko izvještavanje poduzeća, omogućivši im lakšu manipulaciju s prikazanim podacima i informacijama u financijskim izvještajima. Nametnuvši obvezu objavljivanja računovodstvenih politika, odnosno, načela, pravila, smjernica i praksi kojima su se poduzeća koristila prilikom sastavljanja svojih financijskih izvještaja i pozicija u istima, institucije i vlade država su onemogućile poduzećima svojevrijedno prikazivanje i evidenciju pozicija i stavki unutar financijskih izvještaja s ciljem lažnog prikazivanja financijskog i ekonomskog stanja poduzeća.³⁷

Međunarodni računovodstveni standard 1 prezentira neke osnovne i opće pojmove vezane za računovodstvene politike. Opći pojmovi prezentirani od strane MRS-a 1 su:³⁸

- fer prezentacija i sukladnost s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (dalje u tekstu MSFI) koji zahtijeva da financijski izvještaji fer prikazuju financijski položaj, rezultat, novčani tok i sve ostale transakcije,
- neograničenost vremena poslovanja koja podrazumijeva pretpostavku poduzeća prilikom sastavljanja financijskih izvještaja da će poslovati unedogled,
- računovodstvena osnova nastanka događaja koja zahtijeva od poduzeća da sastavlja sve svoje financijske izvještaje prema računovodstvenoj osnovi nastanka događaja, osim za informacije o novčanom toku,
- dosljedno prezentiranje iz jednog u drugo razdoblje,
- značajnost i sažimanje prema kojima poduzeće svaku značajniju skupinu različitih stavki treba odvojeno prezentirati u financijskim izvještajima,
- prijeboj, odnosno pretpostavku da se imovina, obveze, prihodi i rashodi ne prebijaju i
- dobit ili gubitak perioda izvještavanja.

Računovodstvene politike imaju vrlo važnu ulogu u poslovanju određenog poduzeća, a njezina uloga postala je sve značajnija u trenutnim tržišnim uvjetima, gdje je svaka informacija pravovremeno upućena menadžmentu neophodna za uspješno vođenje poslovne politike

³⁷ Beyersdorff, M.(2015) Generally Accepted Accounting Practice under International Financial Reporting Standards. New Jersey: Wiley

³⁸ Ibid.

poduzeća. Stoga primjena određene računovodstvene politike prije svega ovisi o zadanim ciljevima poduzeća, odnosno o njegovoj poslovnoj politici.³⁹

Temeljno pitanje računovodstvenih politika je pitanje procjene bilančnih pozicija, odnosno način vrednovanja pozicija prezentiranih u financijskih izvještajima, dok je cilj računovodstvenih politika ostvarivanje ciljeva poslovne politike poduzeća, a to je najčešće ostvarivanje maksimalne dobiti. Budući da u praksi postoji niz računovodstvenih politika, za poduzeće je važno da odabere one politike koje će na fer i istinit način prikazati financijski položaj i uspješnost poslovanja poduzeća.⁴⁰

Računovodstvene politike koje poduzeće može primijeniti u prezentiranju financijskih izvještaja mogu se odnositi na neke od sljedećih kategorija:⁴¹

- priznavanje prihoda,
- načela konsolidacije,
- poslovna spajanja,
- zajednički poduhvati,
- priznavanje i amortizacija dugotrajne nematerijalne i materijalne imovine,
- kapitalizacija troškova posudbe i drugih izdataka,
- ugovor o izgradnji,
- ulaganja u nekretnine,
- financijski instrumenti i ulaganja,
- najmovi,
- troškovi istraživanja i razvoja,
- zalihe,
- porezi i odgođeni porezi,
- rezerviranja,
- prevođenje inozemnih valuta i zaštita,
- određivanje novca i novčanih ekvivalenata,
- računovodstvo inflacije,

³⁹ Žager K., Žager L. (1999) Analiza financijskih izvještaja. Zagreb: Masmedia, str. 102-103.

⁴⁰ Guzić, Š. (2008) Računovodstvene politike malih i srednjih poduzeća, Računovodstvo, revizija i financije, br.8, str. 23-34.

⁴¹ Tušek, B. (2002) Računovodstvene politike i bilješke uz financijske izvještaje, Suvremeno poduzetništvo, br.1/2002., str. 66-77.

- državne potpore, i dr.

Iako ne postoji jedinstvena lista računovodstvenih politika, preporučuje se da se jednom usvojena računovodstvena politika dosljedno primjenjuje iz jednog obračunskog razdoblja u drugo, u cilju kontinuiteta i usporedivosti financijskih izvještaja. Naravno, promjena računovodstvenih politika je moguća, ali ona mora predstavljati iznimku, a ne pravilo, a najčešće je rezultat zakonskih promjena, promjena nacionalnih ili međunarodnih standarda te situacije kada bi se promjenom politike poboljšala kvaliteta financijskih izvještaja.⁴²

Dakle, područja primjene računovodstvenih politika mogu biti razna, a time se može znatno utjecati na iskazivanje vrijednosti pozicija financijskih izvještaja. Koliko će taj utjecaj biti značajan prije svega ovisi o udjelu određene pozicije u ukupnoj strukturi imovine, obveza, prihoda ili rashoda, o osnovnim obilježjima izabranih metoda, o promatranom vremenskom razdoblju i slično.

4.1. Iskazivanje imovine i obveza primjenom računskog plana

Pravilnikom o neprofitnom računovodstvu i računskom planu definira se raspored, sadržaj i primjena računa u računskom planu. Računskim planom za neprofitne organizacije utvrđene su brojčane oznake i nazivi pojedinih računa po kojima je neprofitna organizacija obvezna knjigovodstveno iskazivati imovinu, obveze i izvore vlasništva te prihode i rashode.⁴³ Računi su razvrstani na: razrede, skupine, podskupine i odjeljke. Odjeljci iz računskog plana mogu se raščlanjivati, prema potrebama, na analitičke i pod analitičke račune. Raščlanjivanje odjeljaka u računskom planu obavlja se po dekadnom sustavu. Razine raščlanjivanja su: razred, zatim skupina – dvobrojna šifra, podskupina – trobojna šifra i odjeljak – četverobrojna šifra.

Računski plan sadrži 7 razreda, i to:⁴⁴

- 0 – Nefinancijska imovina;
- 1 – Financijska imovina;
- 2 – Obveze;

⁴² Ramljak, B. (2011) Računovodstvene politike – utjecaj na izgled financijskih izvještaja, Računovodstveno financijske informacije, br. 9, str. 3-13.

⁴³ Narodne novine (2015) Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_01_1_14.html [25. lipnja 2020.]

⁴⁴ Ibid.

- 3 – Prihodi;
- 4 – Rashodi;
- 5 – Vlastiti izvori;
- 6 – Izvanbilančni zapisi.

Imovina neprofitne organizacije je resurs koji kontrolira neprofitna organizacija kao rezultat prošlih događaja i od kojeg se očekuju buduće koristi u obavljanju djelatnosti. Ona se dijeli na nefinancijsku i financijsku imovinu. Korištenjem nefinancijske imovine neposredno se ispunjava aktivnost i svrha neprofitne organizacije ili se stvara novac, za razliku od financijske imovine, čija je neposredna svrha stvaranje tj. pretvaranje u novac. Vrsta nefinancijske imovine je: dugotrajna, kratkotrajna, proizvedena i neproizvedena, ostala materijalna i imovina u pripremi a računski plan joj se dijeli na:⁴⁵

- neproizvodnu dugotrajnu imovinu (01),
- proizvedenu dugotrajnu imovinu (02),
- plemenite metale i ostale pohranjene vrijednosti (03),
- sitni inventar (04),
- dugotrajnu nefinancijsku imovinu u pripremi (05) i
- proizvedenu kratkotrajnu imovinu (06).

Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu daje jasnu definiciju za svaku stavku i točno određuje što gdje spada.⁴⁶

Financijska imovina obuhvaća:⁴⁷

- 11 – Novac u banci i blagajni. Pod novac u banci i blagajni spada: novac u banci, novac u blagajni, izdvojena novčana sredstva te novac i vrijednosnice u blagajni. Izdvojena novčana sredstva jesu sredstva izdvojena na poseban račun radi osiguranja plaćanja na temelju izdanih čekova, trezorskih zapisa, mjenica, akreditiva, obveznica i slično.
- 12 – Depozite, jamčevine pologe i potraživanja od radnika te za više plaćene poreze i ostalo. Depoziti su oblik potraživanja na temelju pologa novca kod depozitara (banke i ostale financijske institucije). On je pohranjen novac kod neke osobe ili banke s

⁴⁵ Narodne novine (2015) Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_01_1_14.html [25. lipnja 2020.]

⁴⁶ Dimitrović, M., Horvatić-Kapelac, M. i Novokmet, M. (2014) Računovodstvo neprofitnih organizacija, Zagreb: Školska knjiga, str. 28.

⁴⁷ Narodne novine (2015) Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_01_1_14.html [25. lipnja 2020.]

obvezom da ga čuva ugovoreno vrijeme i da ga nakon toga vrati osobi koja ga je pohranila. Jamčevine i polozi su jamčevine, odnosno kaucije dane kao osiguranje izvršenja ugovorne obveze.

- 13 – Zajmove. Zajmovi se dijele na zajmove građanima i kućanstvima, zajmove pravnim osobama koji obavljaju poduzetničku djelatnost i na zajmove ostalim subjektima. Zajam se ne mora dati nužno samo u novcu, može se dati i u stvarima. Može biti namjenski i nenamjenski, a povratak zajma je nužan u dobivenom obliku.
- 14 – Vrijednosne papire. Pod vrijednosne papire spadaju čekovi, blagajnički zapis, mjenica, obveznica, opcije i ostali vrijednosni papiri.
- 15 – Dionice i udjele u glavnici. Ovdje spadaju dionice i udjeli u glavnici banaka i ostalih financijskih institucija te trgovačkih društava.
- 16 – Potraživanja za prihode poslovanja. U te prihode spadaju potraživanja za članarine i članske doprinose, za prihode po posebnim propisima te za prihode od imovine. Potraživanja za prihode klasificira se prema vrsti prihoda.
- 19 – Rashode budućih razdoblja i nedospjele naplate prihoda (aktivna vremenska razgraničenja).

Obveze su dugovi neprofitne organizacije koje treba podmiriti u određenom roku i iskazuju se kada je nastala poslovna promjena koja ima za posljedicu nastanak obveze. Prema pravilniku o neprofitnom računovodstvu i računskom planu obveze se sastoje od:⁴⁸

- 24 – Obveza za rashode. Sadrže obveze koje se u trenutku nastanka priznaju kao rashod na računima razreda 4 - rashodi, a to su obveze za: radnike, materijalne rashode, financijske rashode, prikupljena sredstva pomoći, kazne i naknade šteta te ostale tekuće obveze.
- 25 – Obveza za vrijednosne papire. U obvezama za vrijednosne papire spadaju obveze prema vrstama vrijednosnih papira koje izdaju neprofitne organizacije, a to su čekovi i mjenice. Izdavanje istih ima za posljedicu smanjenje obveza ili stjecanje novčanih sredstava.
- 26 – Obveza za kredite i zajmove Ovdje se evidentiraju sve obveze za kredite, kratkoročne i dugoročne.

⁴⁸ Narodne novine (2015) Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_01_1_14.html [25. lipnja 2020.]

- 29 – Odgođeno plaćanje rashoda i prihodi budućih razdoblja (pasivna vremenska razgraničenja). Odgođeno plaćanje rashoda i prihodi budućih razdoblja sadrži rashode koji nisu fakturirani, a terete tekuće razdoblje te prihode koji su naplaćeni ili obračunani u tekućem razdoblju, a odnose se na iduće obračunsko razdoblje.

4.2. Promjene računovodstvenih politika

U pravilu jednom donesene računovodstvene politike i procjene primjenjuju se dosljedno iz jednog razdoblja u sljedeće razdoblje, sve dok ne nastanu okolnosti kada se odluka može promijeniti.⁴⁹

Subjekt će mijenjati računovodstvenu politiku samo ako:⁵⁰

- je promjena zahtijevana Standardom ili Tumačenjem;
- promjena rezultira financijskim izvještajima koji pružaju pouzdanije i važnije informacije o učincima transakcija, drugih događaja ili uvjeta na financijski položaj, financijsku uspješnost ili novčane tijekove poslovnog subjekta.

Važno je naglasiti kako promijene pojedinih politika ne smiju imati temelj u špekulaciji, na način da se u bilanci stvaraju tihe pričuve, čime se dovodi u pitanje objektivnost i realnost bilance, smanjuje obveza poreza na dobitak, izigrava vjerovnike i sl.⁵¹

No, iako se radi o promjenama, u nekim slučajevima to neće biti promjene računovodstvenih politika.⁵²

- primjena neke računovodstvene politike za transakcije, druge događaje ili uvjete koje su u biti različite od prije nastalih;
- primjena nove računovodstvene politike za transakcije, druge događaje ili uvjete koje se prije nisu dogodile ili su bile beznačajne.

⁴⁹ Belak, V. (2014) Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja, Zagreb: RRiF, str. 1043.

⁵⁰ EUR – Lex (2015): UREDBA KOMISIJE (EZ) br. 1126/2008 od 3. studenoga 2008. o usvajanju određenih međunarodnih računovodstvenih standarda u skladu s Uredbom (EZ) br. 1606/2002 Europskog parlamenta i Vijeća [online]. EUR-Lex. Dostupno na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid =1594033316389&uri=CELEX:32008R1126 \[02.06.2018.\]](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid =1594033316389&uri=CELEX:32008R1126 [02.06.2018.])

⁵¹ Belak, V. (2014) Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja, Zagreb: RRiF, str. 1043.

⁵² Ibid.

Promjena računovodstvenih politika provodi se donošenjem odluke uprave. Odluka se donosi istim postupkom kao i sama politika, s time da je sadržaju odluke potrebno navesti kako se radi o promjeni dosadašnje računovodstvene politike te također navesti uzrok koji je prouzročio promjenu. Ovisno od prirode djelovanja, promjene računovodstvenih politika primjenjuju se retroaktivno tj. unatrag, kao da je promijenjena politika djelovala oduvijek. U tom slučaju poduzetnik će provesti usklađenja za svaku komponentu kapitala na koju to ima učinak, početno stanje za najranije moguće razdoblje i druge iznose. Također, promjene računovodstvenih politika mogu se primjenjivati unaprijed od dana donošenja.⁵³

4.3. Utjecaj računovodstvenih politika na financijske izvještaje

Utjecaj računovodstvenih politika na vrijednost imovine i obveza odnosno na financijski rezultat poduzeća kroz povećanje ili smanjenje prihoda (rashoda) može se promatrati u kratkoročnom i dugoročnom razdoblju. Financijski položaj i uspješnost poslovanja poduzeća najčešće se proučavaju primjenom financijskih pokazatelja. Pokazatelji su racionalni ili odnosni brojevi pomoću kojih se izražava odnos među ekonomskim pojavama i njihovim veličinama. Najvažniji elementi pokazatelja su: informacijska narav, mogućnost kvantificiranja i specifična forma. Analiza putem pokazatelja je jedna od najčešće korištenih analiza financijskih izvještaja. Analizu putem pokazatelja je moguće vršiti preko niza pokazatelja koji se svrstavaju u skupine prema tome koji segment financijskog stanja poslovanja poduzeća analiziraju.

Utjecaj računovodstvenih politika na izgled financijskih izvještaja ovisi o sljedećim čimbenicima:⁵⁴

- udjelu određene pozicije u ukupnoj strukturi imovine, obveza, prihoda ili rashoda;
- osnovnim obilježjima izabrane metode (promatrane u odnosu s neizabranim metodama);
- promatranom (obuhvaćenom) vremenskom razdoblju i
- ostalim čimbenicima.

Značaj računovodstvenih politika ogleda se kroz više aspekata. Ako se gleda kontekst upravljanja poduzećem, odnosno ostvarivanja ciljeva postavljenih od strane menadžmenta

⁵³ Štahan, M. (2010) Računovodstvo trgovačkih društava – prema HSFI i MSFI, Zagreb: TEB- poslovno savjetovanje, str. 846.

⁵⁴ Žager, K. (2008) Analiza financijskih izvještaja, Zagreb: Masmedia, str. 124.

poslovne i računovodstvene politike predstavljaju sredstvo usmjeravanja poduzeća ka zadanim ciljevima. Također, primjenom različitog seta računovodstvenih politika može se utjecati na vrijednost prikazanog rezultata poduzeća. Zavisno o izabranom računovodstvenom postupku, uz iste uvjete poslovanja može se iskazati različiti financijski rezultat. Primjerice, u Republici Hrvatskoj, Zakonom o porezu na dobit su propisane najviše dopuštene stope amortizacije za različitu vrstu imovine koje poduzeće može koristiti. Propisane stope su značajno više od realno procijenjenih stopa prema procijenjenom vijeku trajanja imovine i jedina svrha zakonom propisanih poreznih stopa je sprječavanje poduzeća u umanjenju osnovice poreza na dobit. Primjenom propisanih stopa poduzeće može značajno umanjiti osnovicu poreza na dobit nego u slučaju da se koristi realnim stopama prema procijenjenom vijeku trajanja imovine i na taj način utjecati na visinu prikazane dobiti, odnosno iznos poreza na dobit. Upravo iz tog razloga, sve veća pažnja se pridaje izabranim računovodstvenim politikama, kako od strane samih poduzeća tako i od strane nadležnih tijela. Iz tog razloga, poduzeće treba objaviti vrstu i primjenu računovodstvenih politika i iznos promjene računovodstvene procjene, koja ima učinak na tekuće razdoblje ili za koju se očekuje da će imati učinak na tekuće i buduća razdoblja.⁵⁵

⁵⁵ Međunarodni računovodstveni standard 8 – Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške, točka 39.

5. Financijski izvještaji neprofitnih organizacija

Neprofitne organizacije dužne su sastavljati financijske izvještaje koji moraju pružiti objektivnu i realnu sliku financijskog položaja i poslovanja i to jednom godišnje dok je neprofitna organizacija koja tijekom poslovne godine nije imala poslovnih događaja, niti u poslovnim knjigama ima podatke o imovini i obvezama, dužna dostaviti izjavu o neaktivnosti za prethodnu poslovnu godinu. Ti financijski izvještaji su izvještaji o stanju i strukturi, te promjenama u vrijednosti i obujmu imovine, obveza, vlastitih izvora, prihoda i rashoda tj. bilanca, račun prihoda i rashoda te bilješke uz financijske izvještaje.⁵⁶ Polugodišnji izvještaj se sastavlja za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja i predaje u roku 30 dana nakon toga a godišnji izvještaji se sastavljaju za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca a rok predaje im je 60 dana od isteka izvještajnog razdoblja.⁵⁷

Neprofitne organizacije dužne su poštivati rokove za dostavu financijskih izvještaja propisane Pravilnikom o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija jer ih prema uputi Ministarstva financija, po isteku propisanih rokova, Fina neće zaprimati.⁵⁸ Na financijske izvještaje potrebno je upisati RNO broj, dodijeljen od Ministarstva financija prilikom upisa neprofitne organizacije u Registar neprofitnih organizacija. Financijske izvještaje potrebno je predati Fini i onda kada nema prihoda i rashoda u razdoblju izvještavanja pa sve kolone imaju vrijednost nula. Osim neprofitnih organizacija koje vode dvojno knjigovodstvo, godišnji financijski izvještaj u Finu dužne su dostaviti i one neprofitne organizacije koje vode jednostavno knjigovodstvo. Te neprofitne organizacije predaju samo godišnji financijski izvještaj na obrascu GI-PR-IZ-NPF.

Sukladno Pravilniku o izmjenama i dopunama pravilnika o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija, neprofitne organizacije koje vode dvojno knjigovodstvo nisu u obvezi predavati kvartalne financijske izvještaje za razdoblja: siječanj – ožujak i siječanj – rujanj, na obrascima S-PR-RAS-NPF.⁵⁹

⁵⁶ Narodne novine (2014) Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_10_121_2300.html [25. lipnja 2020.]

⁵⁷ Financijska agencija (2017) Financijski izvještaji neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: FINA. Dostupno na: <https://www.fina.hr/Default.aspx?art=9211> [04.06.2018.]

⁵⁸ Financijska agencija (2017) Neprofitne organizacije [online]. Zagreb: FINA. Dostupno na: <https://www.fina.hr/neprofitne-organizacije> [04.06.2018.]

⁵⁹ Financijska agencija (2017) Financijski izvještaji neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: FINA. Dostupno na: <https://www.fina.hr/Default.aspx?art=9211> [04.06.2018.]

Statusne promjene kod neprofitnih organizacija su:⁶⁰

- spajanje dvije ili više neprofitnih organizacija u novu jedinicu,
- pripajanje jedne ili više neprofitnih organizacija postojećoj jedinici,
- podjela neprofitne organizacije u dvije ili više novih jedinica.

Neprofitne organizacije kod kojih je došlo do statusnih promjena moraju u roku od 60 dana sastaviti financijske izvještaje.

Od 01. siječnja 2017. godine neprofitna organizacija koja u prethodnoj godini nije ostvarila prihode od gospodarske djelatnosti veće od 230.000,00 kn i pritom ne ostvaruje više od 50% ukupnih prihoda od gospodarske djelatnosti, porez na dobit može plaćati u paušalnom iznosu. Što znači da neprofitna organizacija koja zadovoljava uvjete za vođenje jednostavnog knjigovodstva, a obavlja gospodarsku djelatnost više nije dužna voditi dvojno knjigovodstvo.⁶¹

Ovisno o vrsti i opsegu poslovnih aktivnosti, neprofitna organizacija je obvezna voditi evidencije propisane posebnim zakonima, koji uređuju obavljanje te poslovne aktivnosti. Tako su neprofitne organizacije-obveznici poreza na dodanu vrijednost dužne voditi knjige ulaznih i knjige izlaznih računa propisane Pravilnikom o porezu na dodanu vrijednost (za redovne isporuke, za predujmove i za vlastitu potrošnju). Organizacije koje imaju priljeve i plaćanja iz inozemstva dužne su voditi nadzornu knjigu priljeva i odljeva deviza i sve druge evidencije iz propisa o deviznom poslovanju i platnom prometu s inozemstvom. Organizacije koje zapošljavaju zaposlenike u radnom odnosu dužne su voditi tzv. matičnu evidenciju zaposlenih, te sve evidencije o isplaćenim plaćama i ostvarivanju drugih socijalnih prava zaposlenih (pravo na mirovinsko osiguranje, pravo na naknadu za bolovanje u slučaju spriječenosti za rad i dr.).⁶²

⁶⁰ Narodne novine (2014) Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_10_121_2300.html [25. lipnja 2020.]

⁶¹ Libusoft Cicom d.o.o. (2017) Predaja financijskih izvještaja neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: Libusoft Cicom d.o.o. Dostupno na: <http://www.spi.hr/predaja-financijskih-izvjestaja-neprofitnih-organizacija> [02.06.2018.]

⁶² Središnji državni portal (2017) Računovodstvo udruga [online]. Zagreb: Središnji državni portal. Dostupno na: <https://gov.hr/moja-uprava/aktivno-gradjanstvo-i-slobodno-vrijeme/udruga/racunovodstvo-udruga/1566> [02.06.2018.]

5.1. Bilanca

Namjena bilance je da pruži sažet pregled nad financijskim stanjem (poreznog) obveznika, uspoređujući ukupnu (novčanu, materijalnu i nematerijalnu) imovinu – tzv. aktivnu s obvezama, tj. ostvarenim i budućim odljevom sredstava (izdacima), odnosno tzv. pasivom. Bilanca je podloga za analize (likvidnosti, zaduženosti, aktivnosti i profitabilnosti) i najvažniji dokument pri reviziji. Bilanca je dvostrani računovodstveni iskaz financijskog stanja korisnika u novcu na određeni dan, u kome aktiva treba biti uravnotežena s pasivom. Ako obveze premašuju imovinu, bilanca se izravnavava naznačivanjem gubitka u aktivni, koji smanjuje imovinu, a ako imovina premašuje obveze, u pasivi se iskazuje saldo poravnavanja koji predstavlja dobitak, odnosno porast imovine. Uz prikaz bilance "po foliju" gdje se lijevo prikazuje aktiva, a desno pasiva, koristi se i prikaz "po pagini" gdje se gore prikazuje aktiva, a iza nje pasiva.

Prema Zakonu o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija imovina, kao što je definirano prethodno u radu, bilanca predstavlja sve resurse koje su u vlasništvu neprofitne organizacije, a koji su rezultat prošlih poslovnih događaja i od kojih se očekuje ekonomska korist u budućnosti. Praćenje imovine vrši se obzirom na vrstu, trajnost i funkciju, a kategorizira se na nefinancijsku i financijsku imovinu. Suprotno tome obveze označavaju nepodmirene obveze neprofitne organizacije proizašle iz prošlih poslovnih događaja, a za koje se očekuje smanjenje ekonomske koristi, odnosno odljev resursa iz neprofitne organizacije. Vlastiti izvori predstavljaju ostatak imovine nakon oduzetih obveza. Podaci koji se unose u bilancu temelje se na podacima iz glavne knjige neprofitne organizacije. Pritom se mora zadovoljiti osnovna bilančna jednakost, odnosno ukupna imovina mora biti jednaka ukupnim obvezama i vlastitim izvorima.

Bilanca se sastavlja putem Obrasca BIL-NPF koji je strukturiran u 6 stupaca propisanih Pravilnikom o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i registru neprofitnih organizacija i to:⁶³

- Stupac 1 – broj konta (računa) iz kontnog (računskog) plana,
- Stupac 2 – opis konta (računa),

⁶³ Narodne Novine (2017) Pravilnik o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_31_626.html [25. lipnja 2020.]

- Stupac 3 – AOP oznaka,
- Stupac 4 – stanje 31. prosinca godine koja prethodi godini za koju se sastavlja izvještaj,
- Stupac 5 – stanje 31. prosinca godine za koju se sastavlja izvještaj,
- Stupac 6 – indeks promjene stanja.

5.2. Račun prihoda i rashoda

Glavna funkcija izvještaja jest kompletan prikaz prihoda i rashoda ostvarenih u usporednom razdoblju, kao i prikaz financijskog rezultata organizacije. Svaka neprofitna organizacija u sustavu dvojnog knjigovodstva mora sastavljati izvještaj o prihodima i rashodima dva puta godišnje, i to za razdoblje od 01. siječnja do 30. lipnja te od 01. siječnja do 31. prosinca.

Izvještaj o prihodima i rashodima neprofitne organizacije se sastavlja na obrascu RAS-NPF te sadrži.⁶⁴

- Stupac 1 – račun iz računskog plana,
- Stupac 2 – opis,
- Stupac 3 – AOP oznaku,
- Stupac 4 – rezultat ostvaren prethodne godine,
- Stupac 5 – rezultat ostvaren u izvještajnom razdoblju,
- Stupac 6 – indeks ostvarenja.

Prihod je povećanje ekonomske koristi tijekom obračunskog razdoblja u obliku priljeva ili povećanja imovine ili smanjenja obveza. Temeljna klasifikacija prihoda je na recipročne i nerecipročne. Recipročni prihodi su oni koji nastaju na temelju isporučenih dobara i usluga, a nerecipročne prihode čine donacije, članarine, pomoći, doprinosi i ostali slični prihodi. Iskazuju se u nekoliko podskupina: od podskupine 311 – Prihodi od prodaje robe i pružanja usluga do 363 – Ostali nespomenuti prihodi. Neki od njih imaju obilježje recipročnih, a neki nerecipročnih prihoda. S obzirom na tu podjelu, različita su pravila njihova priznavanja. Za iskazivanje nerecipročnih prihoda u koje čine donacije, članarine, pomoć, doprinosi i ostali slični prihodi)

⁶⁴ Narodne Novine (2017) Pravilnik o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_31_626.html [25. lipnja 2020.]

bitno je ostvarenje novčanog tijeka ili neke druge imovinske koristi, a za iskazivanje recipročnih prihoda (prihoda na temelju isporučenih dobara i usluga) nije bitan novčani tijek. Dakle, prihodima razdoblja iskazuju se naplaćeni nerecipročni prihodi (bez obzira na oblik namire: stvari, obračunske namire i dr.) i zaračunani recipročni prihodi koji se odnose na tekuću godinu.

Za iskazivanje (priznavanje, knjiženje) prihoda bitno je odrediti razdoblje na koje se oni odnose, odnosno kojem pripadaju. Ako oni ne pripadaju izvještajnom obračunskom razdoblju, moraju se iskazati kao odgođeni prihodi (skupina 29). Oni se sa skupine 29, odnosno odgođenih prihoda, uključuju u razred 3, odnosno prihode izvještajnog razdoblja, kada nastupi razdoblje na koje se odnose.

U razredu 4 rashodi su grupirani u nekoliko skupina:⁶⁵

- rashodi za zaposlene – skupina 41,
- materijalni rashodi – skupina 42,
- rashodi amortizacije – skupina 43,
- financijski rashodi – skupina 44,
- donacije – skupina 45 i
- ostali rashodi – skupina 46.

Osnovno je načelo da se u rashodima razdoblja mogu iskazati samo rashodi koji se odnose na izvještajno razdoblje. Rashodi koji nemaju obilježje pripadnosti izvještajnom razdoblju iskazuju se na knjigovodstvenom računu budućih rashoda – odjeljku 1911. Oni se s tog računa u odgovarajućem razdoblju prevode u rashode razdoblja i iskazuju prema svojoj prirodnoj vrsti u razredu 4. Sve obveze za rashode ne iskazuju se odmah u rashodima, nego se mogu iskazati kao imovina (dugotrajna, kratkotrajna, sitan inventar). U vezi s kratkotrajnom imovinom, treba upozoriti na to da neprofitna organizacija samostalno određuje hoće li nabavu stvari koje ne skladišti, koje ne drži na zalihama ili kod koje zalihe nemaju stanje iskazivati kao povećanje vrijednosti imovine i njezino smanjenje ili će ih odmah iskazati kao materijalni rashod.⁶⁶

⁶⁵ Narodne novine (2015) Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_01_1_14.html [25. lipnja 2020.]

⁶⁶ Dremel, N. (2014) Smjernice računovođama za rad s neprofitnom organizacijom, RRIIF, 14 (12). str.20-21.

5.3. Bilješke

Bilješke su dopuna podataka uz financijske izvještaje i mogu biti opisne, brojčane ili kombinirane. Označavaju se rednim brojevima s pozivom na AOP oznaku izvještaja na koju se odnose. Obvezne Bilješke uz Bilancu jesu:⁶⁷

1. pregled ugovornih odnosa i slično koji, uz ispunjenje određenih uvjeta, mogu postati obveza ili imovina (dana kreditna pisma, hipoteke, sporovi na sudu koji su u tijeku, itd.)
i
2. pregled stanja i rokova dospijeca dugoročnih i kratkoročnih kredita i zajmova te posebno robnih kredita i financijskih najмова (leasing).

Sadržaj Bilješki dopunjen je i zahtjevom za navođenjem razloga zbog kojih je došlo do većih odstupanja u odnosu na ostvarenje prethodne godine u Bilješkama uz Izvještaj o prihodima i rashodima.⁶⁸

⁶⁷ Barbić, F., Domazet, T. i Mabić, S. (1994) Računovodstvo neprofitnih organizacija i sastavljanje financijskih izvješća, Zagreb: Teb- biro za privredno savjetovanje d.o.o., str. 31-32.

⁶⁸ Ibid.

6. Zaključak

Neprofitne organizacije kao veliki korisnici državnog/lokalnog proračuna važan su faktor u društvu pa se stoga i donio zakon koji se posebno odnosi na njih, Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija koji je stupio na snagu 01.01.2015. godine. Njime se regulira sveobuhvatni sektor neprofitnih organizacija i kontrolira potrošnja javnog novca koji se slijeva u njih te su definirane podjele neprofitnih organizacija pa tako i obveznici primjene neprofitnog računovodstva kako jednostavnog tako i dvojnog, poslovne knjige i računski plan. On propisuje načine i periode izvještavanja i sastavljanja financijskih planova i izvještaja.

Kroz računski plan obuhvaćene su sve situacije i promjene tijekom poslovanja neprofitnih organizacija. On ukazuje na sličnosti i različitosti knjigovodstva profitnih i neprofitnih organizacija te pomaže u boljem sagledavanju poslovanja i kontroliranja novčanih sredstava tih organizacija te da bi se lakše vodila evidencija iskorištenosti i donosile kvalitetnije odluke oko financiranja pojedinih neprofitnih organizacija.

Novi zakon, koji je zamijenio Uredbu o računovodstvu neprofitnih organizacija, zajedno sa Pravilnikom o neprofitnom računovodstvu i računskom planu pokrivaju široku sferu poslovanja neprofitnih organizacija i predviđaju mnoge situacije koje mogu iznjedriti iz poslovanja. Tako je, u određenim situacijama i pod određenim uvjetima, omogućeno da se neprofitne organizacije bave npr. trgovinskim poslovanjem iako im stjecanje dobiti nije primarna svrha. A kroz ovaj rad obuhvaćene su osnove i malo pobliže približeni temelji načina poslovanja neprofitnih organizacija te snalaženje pri njihovim računovodstvenim procesima.

Literatura

1. Antony, R., Young, D. (2002) Management Control in Nonprofit Organizations, McGraw-Hill, Irwin; 7 edition
2. Bajić, S. (2015) Poslovanje udruga, Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
3. Barberić, H. (2011) Računovodstvo neprofitnih organizacija : s analitičkim računskim planom, primjerima knjiženja i propisima. Zagreb: RRif-plus
4. Barbić, F., Domazet, T. i Mabić, S. (1994) Računovodstvo neprofitnih organizacija i sastavljanje financijskih izvješća, Zagreb: Teb- biro za privredno savjetovanje d.o.o.
5. Belak, V. (2014) Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja, Zagreb: RRIf
6. Beyersdorff, M.(2015) Generally Accepted Accounting Practice under International Financial Reporting Standards. New Jersey: Wiley
7. Dimitrović, M., Horvatić-Kapelac M. i Novokmet M. (2014) Računovodstvo neprofitnih organizacija, Zagreb: Školska knjiga
8. Dremel, N (2017) Računovodstva neprofitnih organizacija, RRIf 12 (12)
9. Dremel, N. (2014) Smjernice računovođama za rad s neprofitnom organizacijom, RRIf, 14 (12)
10. Filipčić,H., Jakir, B. (2015) Novela pravilnika o neprofitnom računovodstvu i računskom planu, Zagreb: Riznica RIF, 1
11. Guzić, Š. (2008) Računovodstvene politike malih i srednjih poduzeća, Računovodstvo, revizija i financije, br.8
12. Jakir Bajo, I. (2014) Prikaz Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, RRIf 14 (11)
13. Jakir-Bajo, I. (2015) Financijsko izvještavanje u neprofitnom računovodstvu za 2015. godinu, RRIf, 15 (12)
14. Međunarodni računovodstveni standard 8 – Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške, točka 39.
15. Milić, A., Nikić, J. (2015) Dvojno knjigovodstvo neprofitnih organizacija, Zagreb: Riznica, RIF, 9
16. Ožegović, I. (2014) Udruge u trgovinskom poslovanju, Zagreb; Luka
17. Ramljak, B. (2011) Računovodstvene politike – utjecaj na izgled financijskih izvještaja, Računovodstveno financijske informacije, br. 9
18. Rukavina, K. (1994.). Karakteristike neprofitnih i neprofitabilnih organizacija u odnosu na profitne i profitabilne. Ekonomski vjesnik, 1 (7), str. 85-90.
19. Štahan, M. (2010) Računovodstvo trgovačkih društava – prema HSFI i MSFI, Zagreb: TEB- poslovno savjetovanje
20. TIM4PIN d.o.o. (2015) Računski plan za neprofitne organizacije, Zagreb: TIM4PIN d.o.o.
21. Tušek, B. (2002) Računovodstvene politike i bilješke uz financijske izvještaje, Suvremeno poduzetništvo, br.1/2002.

22. Vašiček, D., Vašiček, V. (2016) Računovodstvo proračunskih i neprofitnih organizacija, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci
23. Vašiček, Maletić, D., Jakir-Bajo, I. (2008) Računovodstvo neprofitnih organizacija, Zagreb: RRI F
24. Žager K., Žager L. (1999) Analiza financijskih izvještaja. Zagreb: Masmedia
25. Žager, K. (2008) Analiza financijskih izvještaja, Zagreb: Masmedia

Izvori s interneta:

1. Bičanić, N. (2017) Financijski planovi kod neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: TEB poslovno savjetovanje. Dostupno na: <https://www.teb.hr/novosti/2017/financijski-planovi-kod-neprofitnih-organizacija/> [02.06.2018.]
2. EUR – Lex (2015): UREDBA KOMISIJE (EZ) br. 1126/2008 od 3. studenoga 2008. o usvajanju određenih međunarodnih računovodstvenih standarda u skladu s Uredbom (EZ) br. 1606/2002 Europskog parlamenta i Vijeća [online]. EUR-Lex. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1594033316389&uri=CELEX:32008R1126> [02.06.2018.]
3. Financijska agencija (2017) Financijski izvještaji neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: FINA. Dostupno na: <https://www.fina.hr/Default.aspx?art=9211> [04.06.2018.]
4. Financijska agencija (2017) Neprofitne organizacije [online]. Zagreb: FINA. Dostupno na: <https://www.fina.hr/neprofitne-organizacije> [04.06.2018.]
5. Info portal za udruge (2016) Jednostavno knjigovodstvo [online]. Zagreb: RNO portal. Dostupno na: <http://www.cerno-zagreb.hr/jednostavno-knjigovodstvo> [04.06.2018.]
6. Libusoft Cicom d.o.o. (2017) Predaja financijskih izvještaja neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: Libusoft Cicom d.o.o. Dostupno na: <http://www.spi.hr/predaja-financijskih-izvjestaja-neprofitnih-organizacija> [02.06.2018.]
7. Narodne novine (2014) Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_10_121_2300.html [25.06.2020.]
8. Narodne novine (2015) Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_01_1_14.html [25.06.2020.]
9. Narodne Novine (2017) Pravilnik o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija [online]. Zagreb: Narodne novine d.d. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_31_626.html [25.06.2020.]
10. Središnji državni portal (2017) Računovodstvo udruga [online]. Zagreb: Središnji državni portal. Dostupno na: <https://gov.hr/moja-uprava/aktivno-gradjanstvo-i-slobodno-vrijeme/udruge/racunovodstvo-udruga/1566> [02.06.2018.]